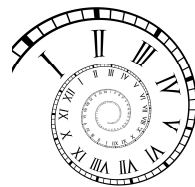

Znakovi aktivne faze umiranja

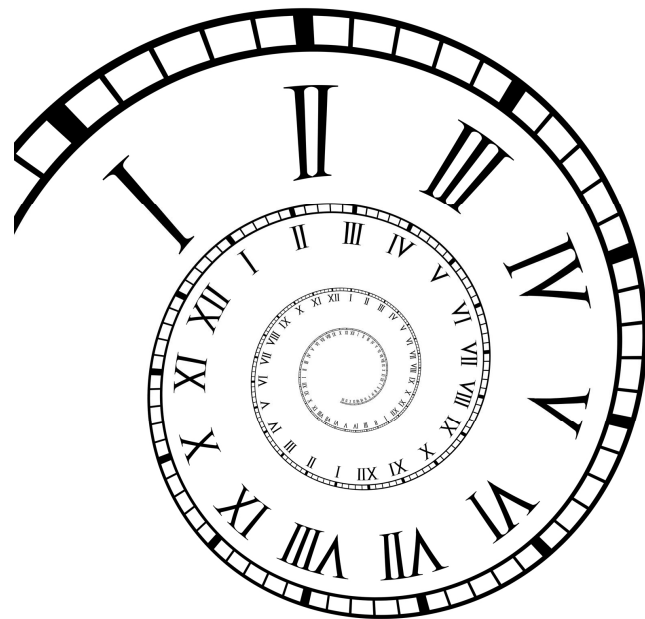
- Osobu je nemoguće probuditi (koma), ili je se može probuditi veoma teško, a potom se osoba brzo vrati u stanje iz kojega ju je veoma teško dozvati (polu-koma)
- Teška uznemirenost, halucinacije, ponazanje koje djeluje "ludo" ili koje nije normalno i uobičajeno za osobu
- Mnogo dulji zastoji u disanju (apneja)
- Dramatične promjene u ritmu disanja, uključujući i apneju, ali također i veoma ubrzano disanje ili cikličke promjene u ritmu disanja (kao što je promjena od sporoga do veoma brzog disanja a zatim opet usporavanje, ili pak promjena od plitkoga do vrlo dubokog disanja pri čemu se i brzina disanja mijenja od vrlo brzog pa do vrlo sporog)
- Drugi veliki poremećaji u načinu disanja
- Veoma pogoršana kongestija (zastoj krvi) u plućima ili nakupljanje tekućine u plućima
- Nesposobnost da proguta ikakvu tekućinu (također i nesposobnost da voljno uzme na usta ikakvu hranu)
- Osoba kaže da će umrijeti
- Osoba neprestano diše ziroko otvorenim ustima, vize ne može govoriti (iako može biti budna)
- Pojava inkontinencije (nemogućnost zadržavanja) stolice i mokraće kod osobe koja prije nije imala inkontinenciju
- Veoma smanjeno stvaranje mokraće, te tamna ili vrlo neobičajna boja mokraće (npr. crvena ili smeđa)

- Dramatičan pad krvnog tlaka u odnosu na uobičajeni krvni tlak te osobe (vize od 20 ili 30 mm Hg)
- Sistolički krvni tlak ispod 70 mm Hg, dijastolički krvni tlak ispod 50 mm Hg
- Ekstremiteti (zake, ruke, stopala i noge) su jako hladni na dodir
- Osoba kaže da su joj noge/stopala utrnuli i da ih uopće ne osjeća
- Cijanoza, to jest plavkasta ili ljubičasta boja ruku i nogu, a osobito stopala i zaka
- Osoba drži tijelo u krutom nepromjenjivom položaju
- Pad donje čeljusti; osoba vize ne drži čeljust ravno, te joj se može iskriviti na stranu na koju joj je glava nagnuta.

Iako ne pokazuju sve osobe sve ove znakove, u nekim osobama se mogu vidjeti mnogi od tih znakova. Razlog tradicije "bdijenja" kad netko umire jest da mi zapravo ne znamo točno kad će smrt nastupiti sve dok se ona otkona ne dogodi. Ako želite biti uz dragu osobu u času njene smrti, dio tog procesa jest i bdijenje uz njegovu postelju.

Uvijek imajte na umu da vaza draga osoba može biti sve do samog kraja, iako vam ne može odgovoriti. Vaza su utna prisutnost uz njen krevet može biti velik izraz vaze ljubavi prema njoj, te joj pomoći da se u tom trenutku smrti osjeća smirenije i spokojnije.

Znakovi i simptomi približavanja smrti

Koliko je vremena ostalo?

Kad se suočavamo s približavanjem smrti, mnogi od nas pitaju se kad će se to noćno desiti. Mnogi od nas postavljaju pitanje: **"Koliko je vremena ostalo?"**

esto je veoma teško odgovoriti na to pitanje. Umiranje se ne poklapa baš uvijek s predviđanjima liječnika, medicinskih sestara i drugih koje članovi obitelji ili same bolesne osobe pitaju koliko je vremena preostalo. Stručnjaci koji skrbe za umiruće osobe često primjećuju da su predviđanja o duljini vremena od postavljanja dijagnoze pa do smrti često nepouzdana, čak i kad ih daju liječnici. Mnoge obitelji pripovijedaju kako im je "liječnik rekao da je ostalo još samo toliko vremena, a njihov bližnji oživio je mnogo dulje od toga"... i slično. Statistike koje prosječni ljudi mogu nam reći o tome koliko dugo će pojedina bolesna osoba živjeti; oni nam mogu poslužiti samo kao opća smjernica ili referentna točka.

Iako statistike koje nisu od velike koristi u pojedinačnim slučajevima, ipak postoje određeni znakovi približavanja smrti koje možemo opaziti, i koji nam ukazuju koliko se smrt približila. Svaka pojedina osoba je drugačija. Neće svaki pojedinac pokazati sve ove znakove, niti su svi ovi znakovi znakovi smrti uvijek prisutni kod svakog pojedinca.

Ovisno o vrsti terminalne bolesti i metaboličkom stanju bolesne osobe, pojavljuju se različiti znakovi i simptomi. Iskusi medicinske sestre ili liječnici često vam mogu objasniti ove znakove i simptome.

Postoje dvije faze koje se javljaju prije stvarnog časa smrti: "preaktivna faza umiranja", te "aktivna faza umiranja".

Preaktivna faza umiranja prosječno traje oko dva tjedna, dok aktivna faza umiranja prosječno traje oko tri dana.

Često "u prosjeku", jer su iznimke česte. Neke osobe pokazuju znakove preaktivne faze umiranja tokom mjesec dana ili dulje, a neke osobe pak pokazuju znakove aktivne faze umiranja tokom dva tjedna.

Mnogi zdravstveni radnici prevare se u procjeni misle i da će bolesna osoba uskoro umrijeti kad mu se pojavi neobičajeno nizak krvni tlak, ili pak dulji zastoji u ritmu disanja.

Međutim, neke osobe s tim simptomima mogu se iznenada oporaviti i živjeti tjedan, mjesec ili čak i duže. Sam nizak krvni tlak sami ili sami dulji zastoji u ritmu disanja (apneja) nisu pouzdani pokazatelji neposredne smrti u svim slučajevima. Nitko ne zna zasigurno kad će smrt doći.

Znakovi preaktivne faze umiranja

- Pojava tjelesni nemir, zbunjenost, uzbuđenost, nesposobnost osobe da se zadrži u jednom položaju i inzistiranje na nestojanju mijenjanju položaja (što iscrpljuje obitelj i njegovatelje)
- Povlačenje iz aktivnog sudjelovanja u društvenim aktivnostima
- Produljeni periodi spavanja, letargija
- Smanjen unos hrane i tekućine
- Počinju se javljati razdoblja zastoja disanja (apneje), bilo u snu ili za vrijeme budnosti
- Osoba kaže da vidi osobe koje su već umrle
- Osoba kaže da umire
- Osoba zahtijeva posjete obitelji da bi riješila "nedovršene poslove" i "stare dugove"
- Nesposobnost da se oporavi od infekcije ili da joj zacijele ozljede
- Pojava otoka (edema) bilo ekstremiteta, bilo cijelog tijela

Vize informacija o palijativnoj skrbi u Gradu Zagrebu možete pronaći na web stranici:

www.palijativa.hr

